

ROVANIEMI ALA - KORKALO KANGASPELTO

(NISKANPERÄ 7)

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus.

Pekka Sarvas 1961.

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7).

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus vuonna 1961.

Maanomistaja Pauli Pahtaja, os. Rovaniemi, Niskanperä.

Peruskartta 3612 04 (Niskanperä, painettu 1956), koord. $x = 7373$ 24
 $y = 439$ 00, $z =$ noin 77.

Löydökset KM 15236:1-471; paikalta on aikaisemmin löydetty KM 3282:
4-5, KM 10224:14-16, KM 10424:18-19,29-30, KM 13263:1-3, KM 13492,
KM 13493, KM 13494.

Kertomukseen liittyvät kartat 1-7, 7a-7e,8,9,9a-9c,10-19 sekä valokuvat ff. 25799-25810.(liitteet 1-23).

Asuinpaikka sijaitsee Kemijoen länsirannalla noin 20-60 m Pahtajan asuinrakennuksesta kaakkoon, Niskanperän vanhan kylätien ja asuinrakennuksen välillä olevalla kasvitarhamaalla. Asuinpaikasta noin 150 m etelään sijaitsee tunnettu asuinpaikka Niskanperä 1 (liitteet 1,20).

Kaivausalueen kiintopisteenä käytettiin aitan edessä olevaa maakiveä, jonka vaakituslukema oli 125 ja jonka korkeus vaakituna Niskanperä 1:n kiintopisteestä (J.Sarkamo 1959) oli 76.51 mymp.

Koska asuinpaikan kaakkoispää tulee maansiirtotöiden yhteydessä tuhoutumaan päätettiin kaivaus ulottaa vain tähän kohtaan. Aluksi kaivettiin koeoja XXX:4-17 (liite 1 A-B), jonka länsiseinästä piirrettiin profiili. Profiilissa (liite 18) on selvää kulttuuririmaata havaittavissa vain sen alapäässä sekä aivan yläpäässä lähellä Pahtajalle vievää tietä. Kulttuurimaan puuttumisen pellon korkeimmalta kohdalta arvelen johtuvan siitä, että ruokamulta aina kynnetäessä on siirtynyt rinnettä alaspäin ja siten kulttuurimaa-kerros on kynnetty ylös ja muuttunut nykyiseksi ruokamultakerrokseksi.

Ensimmäiseksi kaivausalueeksi valitsin pellon korkeimman kohdan, johon paalutettiin ruudut XXX-XXXIII:10-12 (liite 2). Löy-

töjä saatiin ruokamultakerroksesta talteen, joskin niukanlaisesti. Alueen pohjoisreunassa tuli jotakuinkin heti ruokamultakerroksen jälkeen vastaan koskematon maa, eteläreunassa taasen oli havaittavissa selvä likamaa-alue (liite 2).

Kaivausaluetta päätettiin laajentaa etelään päin (ruudut XXX-XXXIII:7-9, liite 3). Tällöin oli huomattavissa, että likamaa-alue laskeutui rinteeseen tasossa. Alueen länsiosassa oli havaittavissa useita hiililäiskiä (liite 3).

Kaivausta syvemmälle jatkettaessa tuli ruudussa XXXI:8 näkyviin nokimaata sekä aavistuksen verran punamaata. Muuten likamaa-alue "vetäytyi" alaspäin (liite 4). Seuraavassa kerroksessa nokiläiskä ruudussa XXXI:8 laajeni, samoin likamaa-alueen raja siirtyi alaspäin. Kaivausaluetta laajennettiin vielä ruuturivillä XXXI-XXXIII:6 (liite 5). Kaivettaessa aluetta edellistä tasoa syvemmälle osoittautui nokimaaläiskän alla olevan yhtenäinen ohut hiilikerros. Kartta jätettiin tältä kohdista piirtämättä, koska hiilialuetta ei kaivettu syvemmälle. Muuten tuli näkyviin melko suuria hiilipi-toisia täpliä ja alueen alapäässä runsaasti nokimaata koskemattoman maan ja ruokamullan rajalla (liite 6).

Ryhdyttäessä tarkemmin tutkimaan ohutta hiilikerrosta ruudussa XXXII:8 (hiilialue ruudussa XXXI:8 oli vahingossa kaivettu liian syvään ja sen alta tuli näkyviin raaka maa) osoittautui sen noin 3-20 mm paksuksi ja laajeni alaspäin ja Niskanperän vanha kylätietä kohti. Tällöin päätettiin lopettaa kaivaus tasoissa ja keskittyä nokimaan paljastamiseen. Tätä silmälläpitäen oli mm. Niskanperän vanha tie katkaistava (liitteet 1,21).

Kun nokikerros oli kokonaan paljastettu oli havaittavissa:

- 1) Kyseessä oli noin 13 m pitkä ja noin 3,5 m (?) leveä yhtenäinen itä-länsi-suuntainen ohut nokimaakerros.
- 2) Nokimaakerroksen yläreuna oli "viivasuora" ja selvästi havaitta-

vissa. Alareuna taas oli hyvin epämääräinen ja vaikeasti löydettävissä, mikä johtunee Kemijoen tulvien ulottumisesta tälle korkeudelle. Alareunassa maa oli savi- ja savihiekkapitoista ja siinä oli havaittavissa selvää kerrostuneisuutta. Länsipää oli epämääräinen johtuen siitä, että tätä osaa kaivettaessa ei oltu osattu varautua yhtenäisen nokikerroksen esilletuloon. Itäpään epämääräisyys johtunee osaksi tulvaveden vaikutuksesta, osaksi siitä, että nokikerros oli olemattoman ohut ja senvuoksi miltei mahdoton havaita.

- 3) Pinnaltaan nokikerros oli sangen epätasainen ja siinä oli siellä täällä kiviä (länsireunassa mm. sädekiviliuskekirveen teelmä ruudussa XXXII:8, muutamia kvartseja lukuunottamatta olivat kivet luonnonkiviä). Nokimaakerros oli kallellaan rinteen suuntaisesti.
- 4) Siellä täällä nokimaakerroksessa oli selviä jäännöksiä hiiltyneestä puusta, jonka syiden kulku voitiin havaita. Hiiltynyttä puuta oli kuitenkin sen verran vähän, että minkäänlaista kuvaa sen mahdollisesta kuulumisesta johonkin rakennelmaan ei voinut saada.
- 5) Nokimaan länsipäässä ruudussa XXXIII:8 oli noin 1,7x1,5 m laajuinen kiveys suuren maakiven pohjoispuolella. Tämän kiveyksen lounaispuolella noin 2,5 m päässä lisäksi toinen pienempi kiveys.

Yllä olevat havainnot on piirretty karttaliitteeseen 7.

Aluetta syvemmälle kaivettaessa käsiteltiin kiveys ruudussa XXXIII:8 omana kokonaisuutenaan (liitteet 7a-e,9,9a-c). Se osoittautui sangen syväksi kuopaksi (likamaakerros noudatti tällä kohden pohjaa lukuunottamatta kuopan reunoja), joka oli täytetty kivillä. Tiiliskivi melko syvällä ison maakiven kupeessa (liite 7) lienee joutunut siihen Niskanperän tietä tehtäessä. Kivet olivat kiinni

toisissaan niin, että irtomaata ei niiden välissä ollut. Kuopan pohjassa oli havaittavissa ohut nokimaa- ja punamaakerros (liite 9b-c; ks. myös liitteet 22-23).

Nokialueen lounaiskulmassa oleva kiveys osoittautui vain yksikerroksiseksi.

Ryhdyttäessä nokikerrosta poistamaan havaittiin vain muutamissa kohdin sen alla olevan heikkoa nokimaata osoittamassa paksumpaa kohtaa (liitteet 8-12). Alueen etelä- ja länsireuna pysyivät löydöttöminä ja koskemattomaan kerrokseen asti yhtä epämääräisinä kuin nokimaakerroksen ollessa paljastettuna. Alueella siellä täällä olevat punamaaläiskät olivat erittäin vaaleita.

Koska koeojan profiilissa (liite 18) oli myös yläpäässä havaittavissa likamaakerros, päätin kaivauttaa pienen alueen Niskanperän tien ja Pahtajalle vievän tien kulmauksessa (liite 1). Täällä paljastui ruokamultakerroksen alta alkuperäinen ohut turvekerros, jonka alla oli pienistä kivistä muodostunut tiheä kivikko (liite 13). Tästä kivikosta saatiin talteen melko paljon kvartseja. Kaivettaessa aluetta syvemmälle kiveys harveni ja tumman hiekan seasta paljastui pieni hiililäiskä ruudussa XXX:16 (liitteet 14-15), joka vähitellen katosi kokonaan (liitteet 16-17).

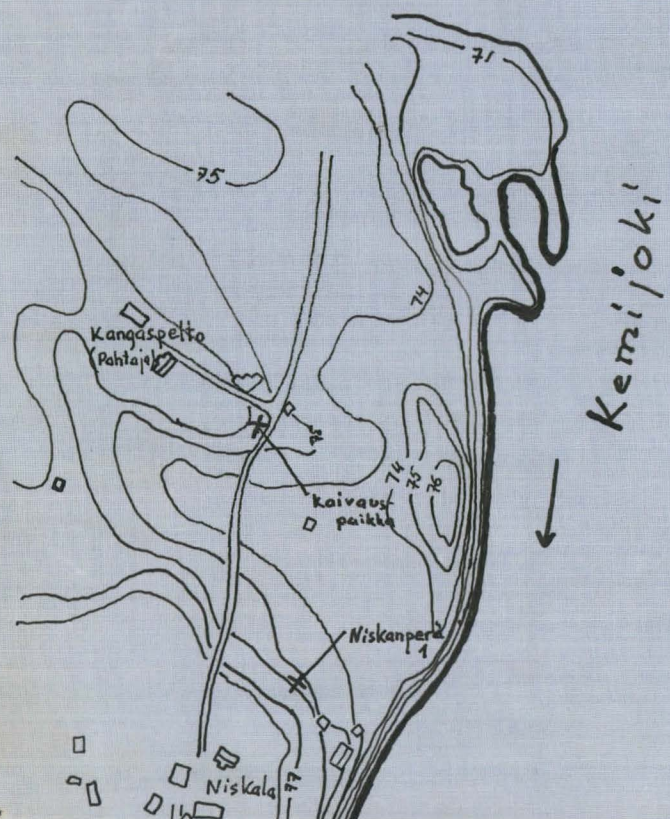
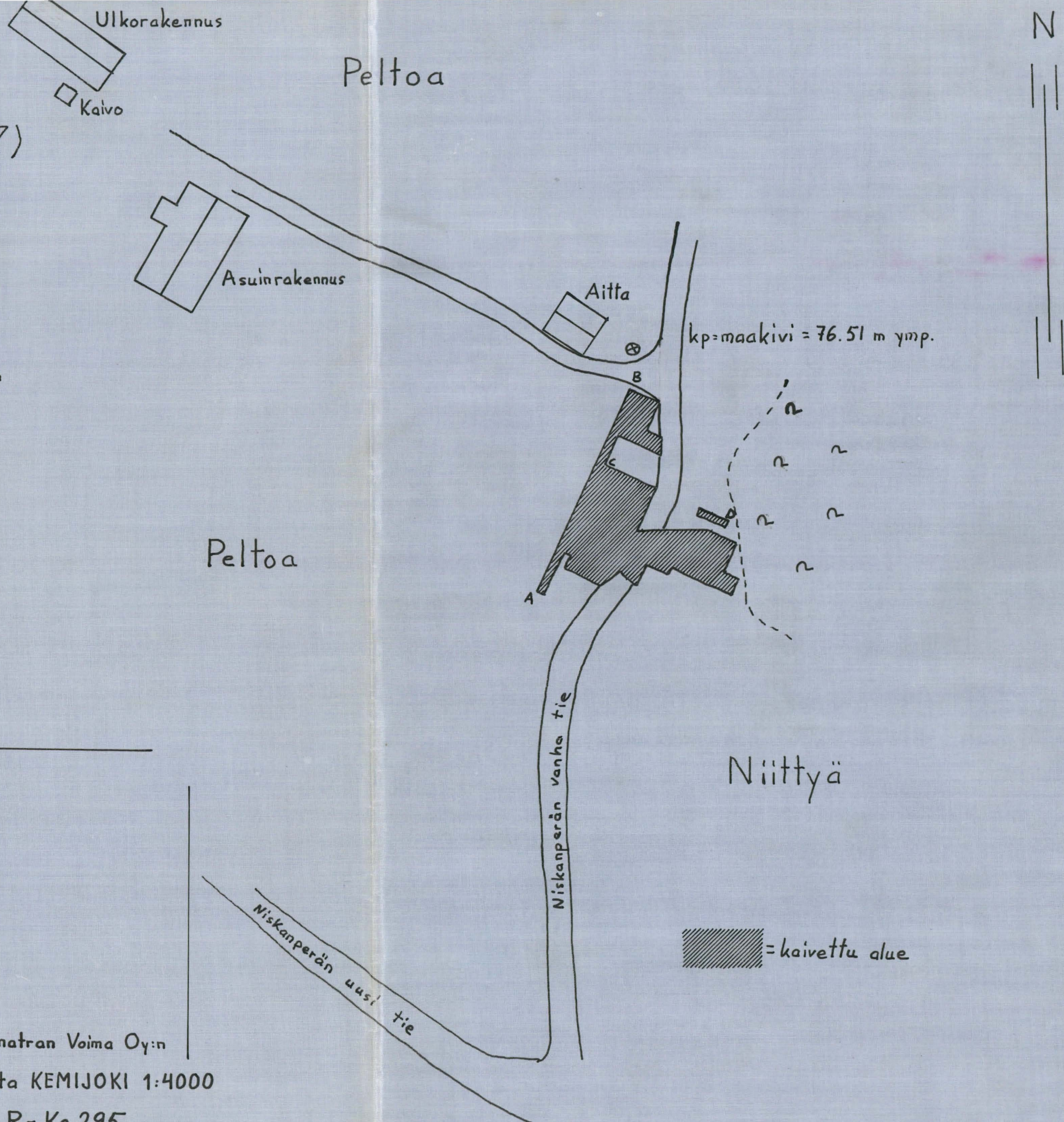
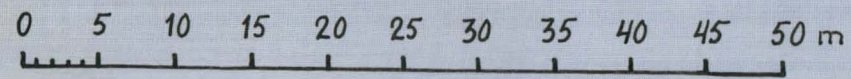
Helsinki 15.12.1961

Pekka Sarvas

Pekka Sarvas

Rovaniemi Ala-Korkalo
 Kangaspelto (Niskanperä 7)
 P. Sarvas 1961

1:500
 kertomuksen liite n:o 1

Ote Imatran Voima Oy:n
 kartasta KEMIJOKI 1:4000
 lehti R₅ Ke 295

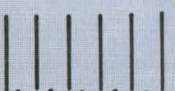

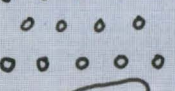

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä" 7)

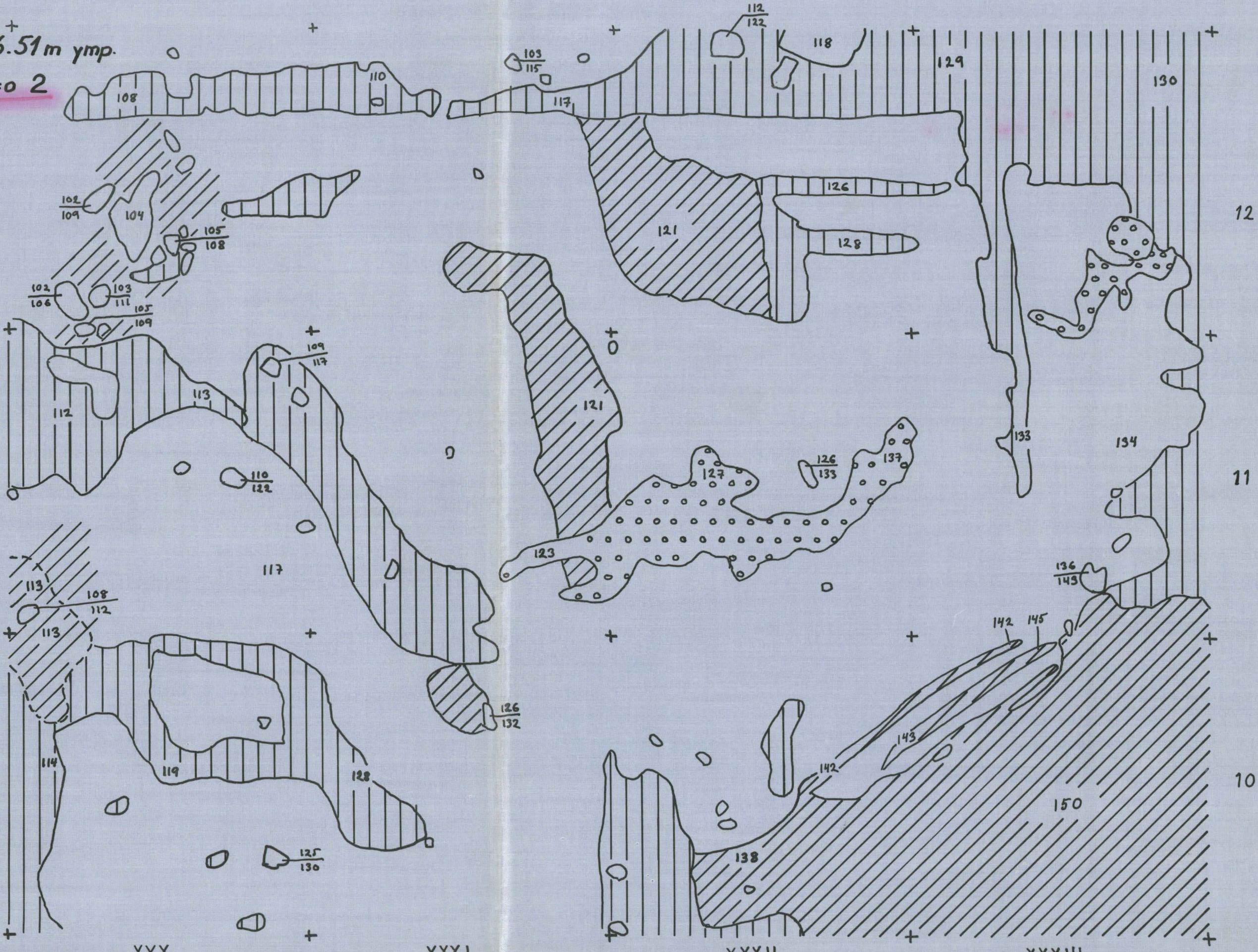
P. Sarvas 1961

1:25

kp=maakivi=125=76.51m ymp.

kertomuksen liite n:o 2

- multaa
- tummaa hiekkaa
- soraa
- kivi

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7)

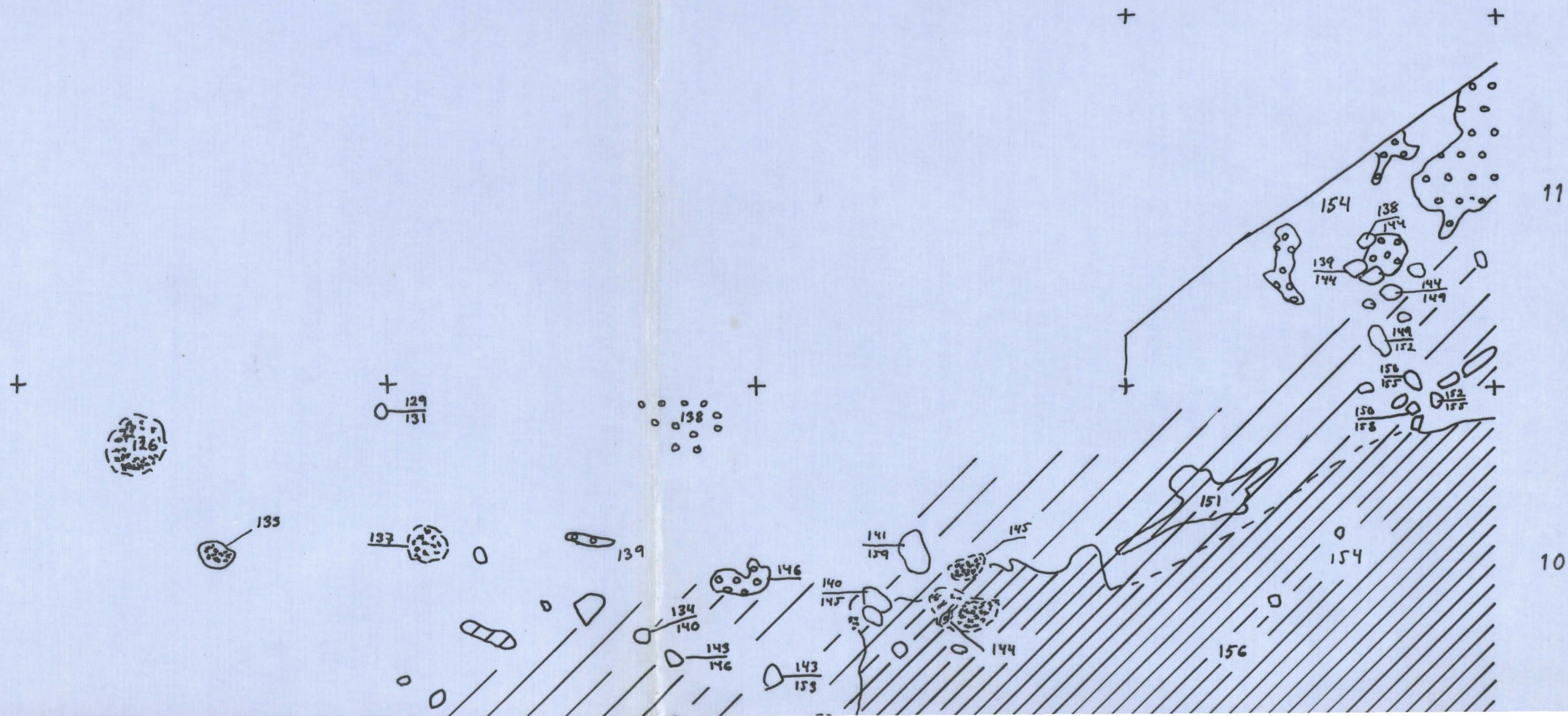
P. Sarvas 1961

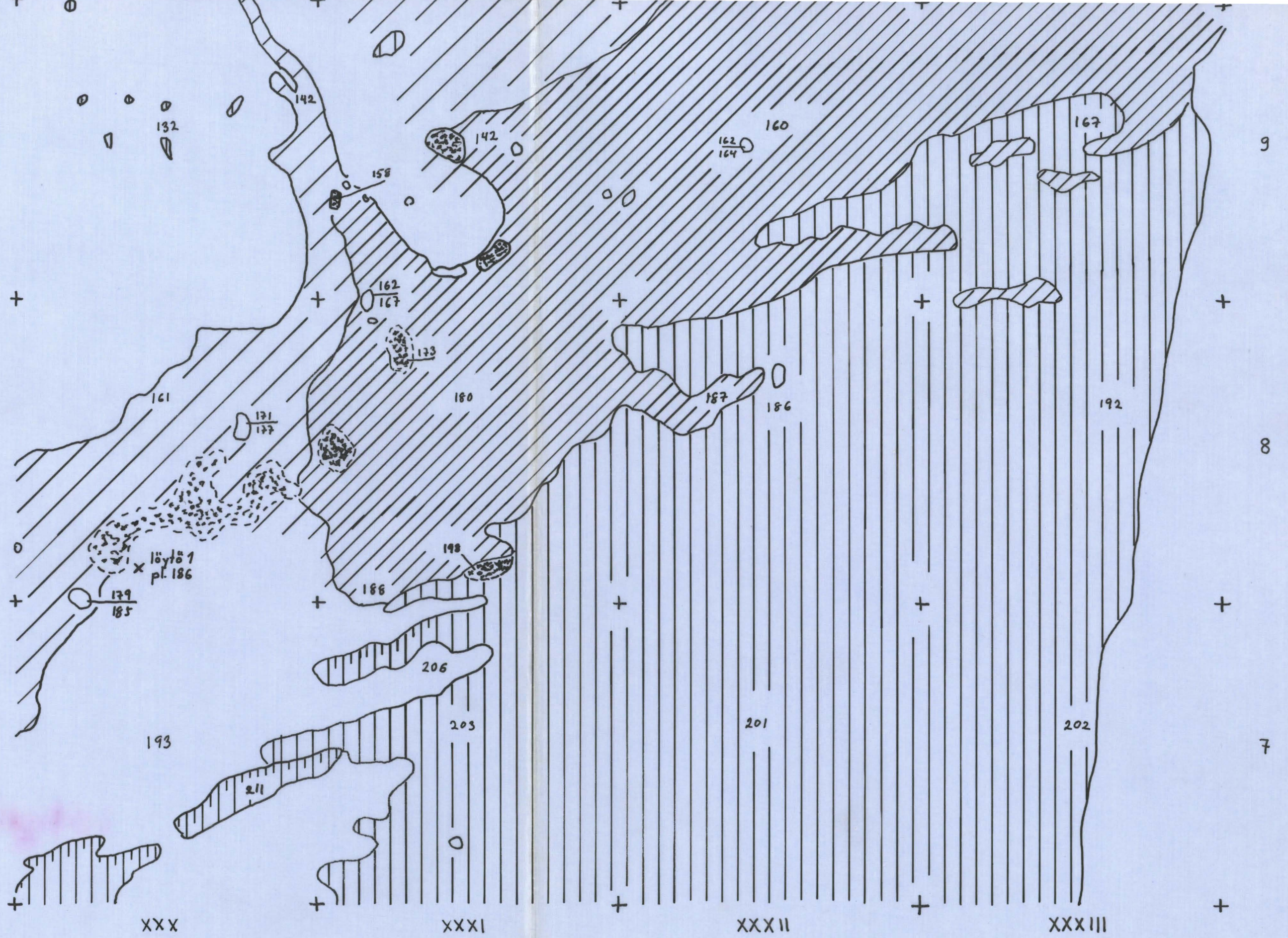
1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 3

- turvetta
- multaa
- tummaa hiekkaa
- tummahkoa hiekkaa
- soraa
- alue, jolla runsaasti pieniä hiilenkappaleita
- kivi

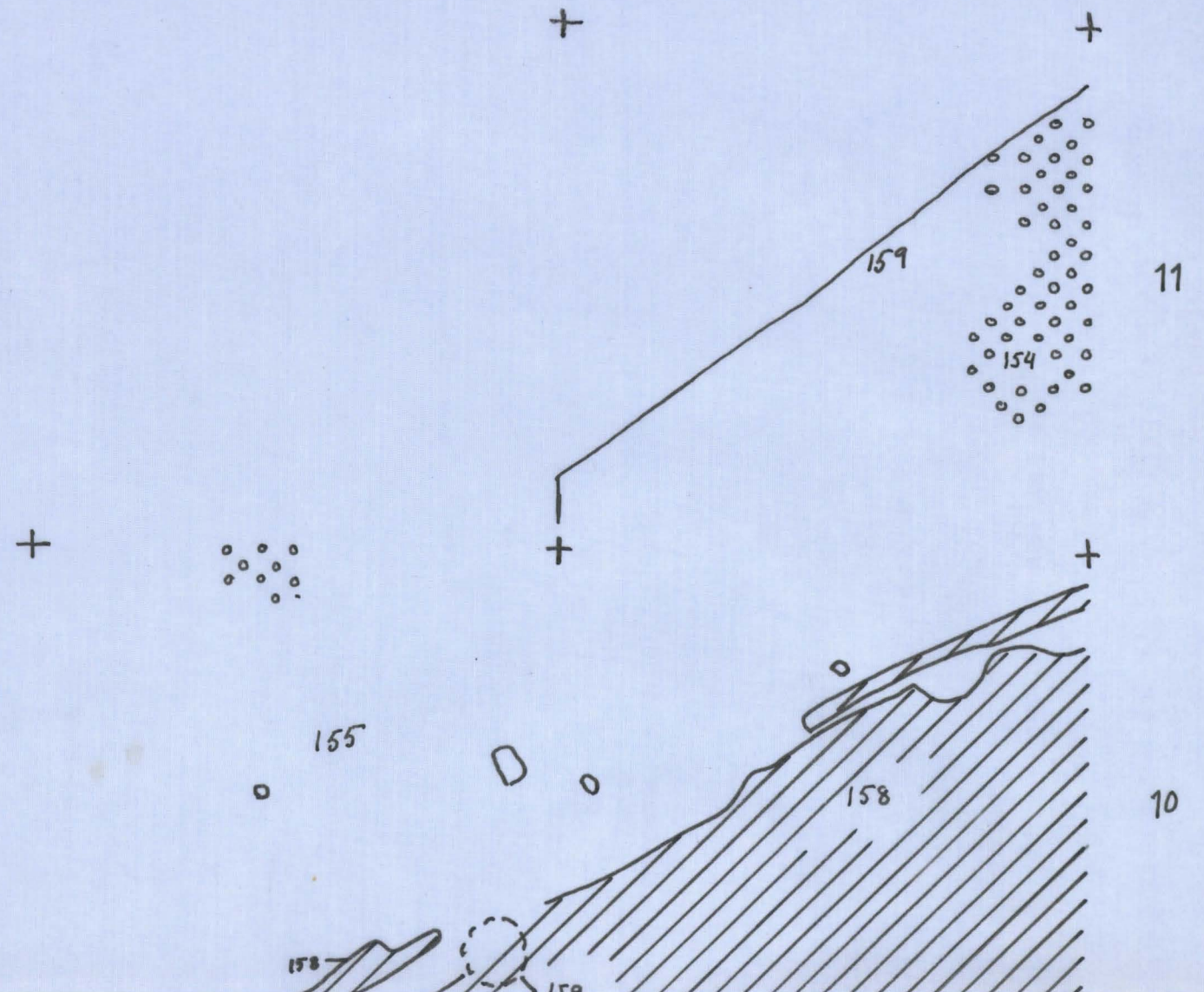
Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7)
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 4

- multaa
- tummaa hiekkaa
- tummahkoa hiekkaa
- nokimaata
- punamaata
- soraa
- kivi
- alue, jolla runsaasti hiilenkappaleita

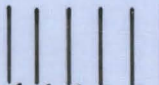

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7)

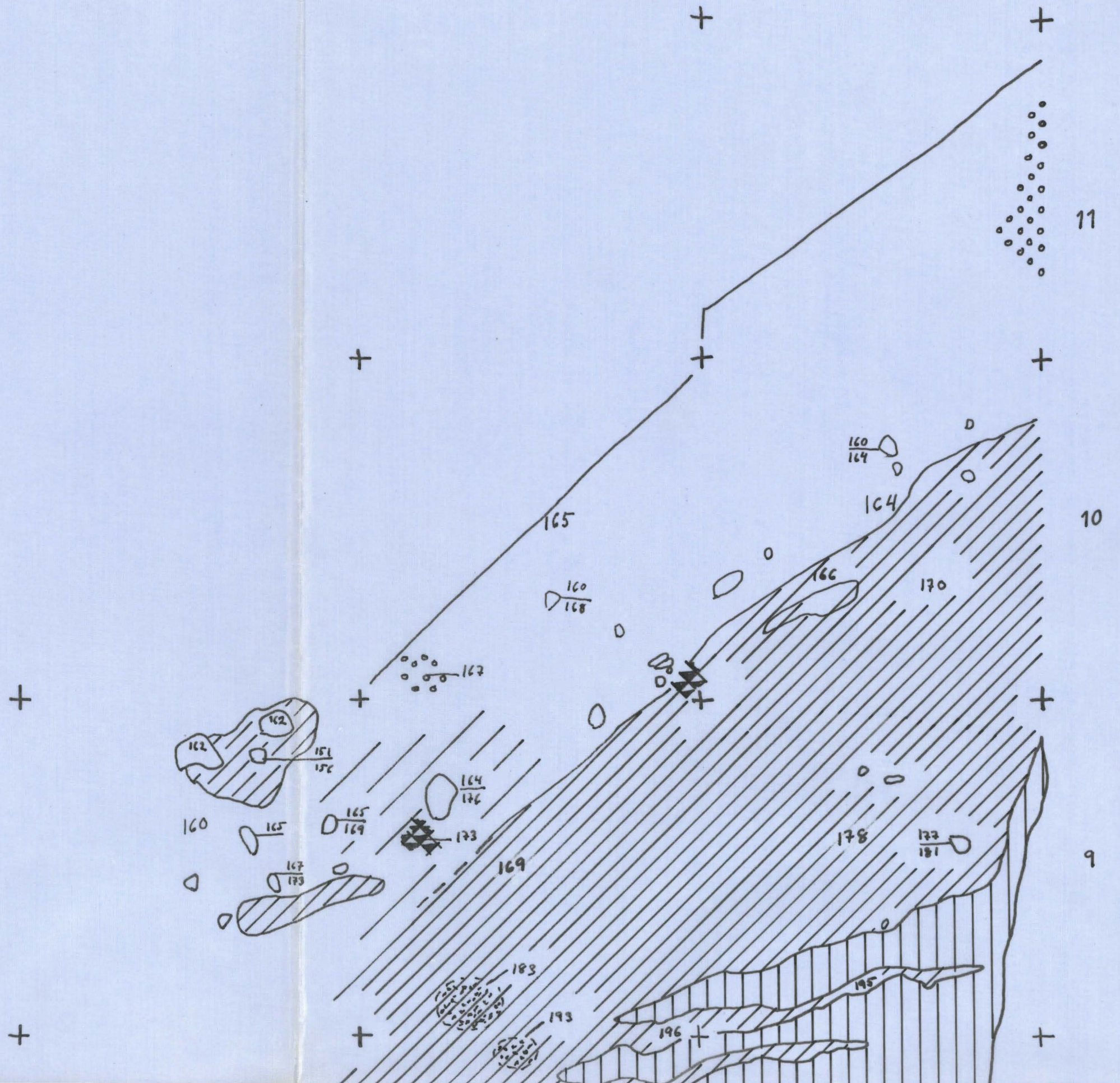
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 5

- multaa
- tummaa hiekkaa
- tummahkoa hiekkaa
- nokimaata
- punamaata
- soraa
- alue, jolla runsaasti hiilen kappaleita
- kivi

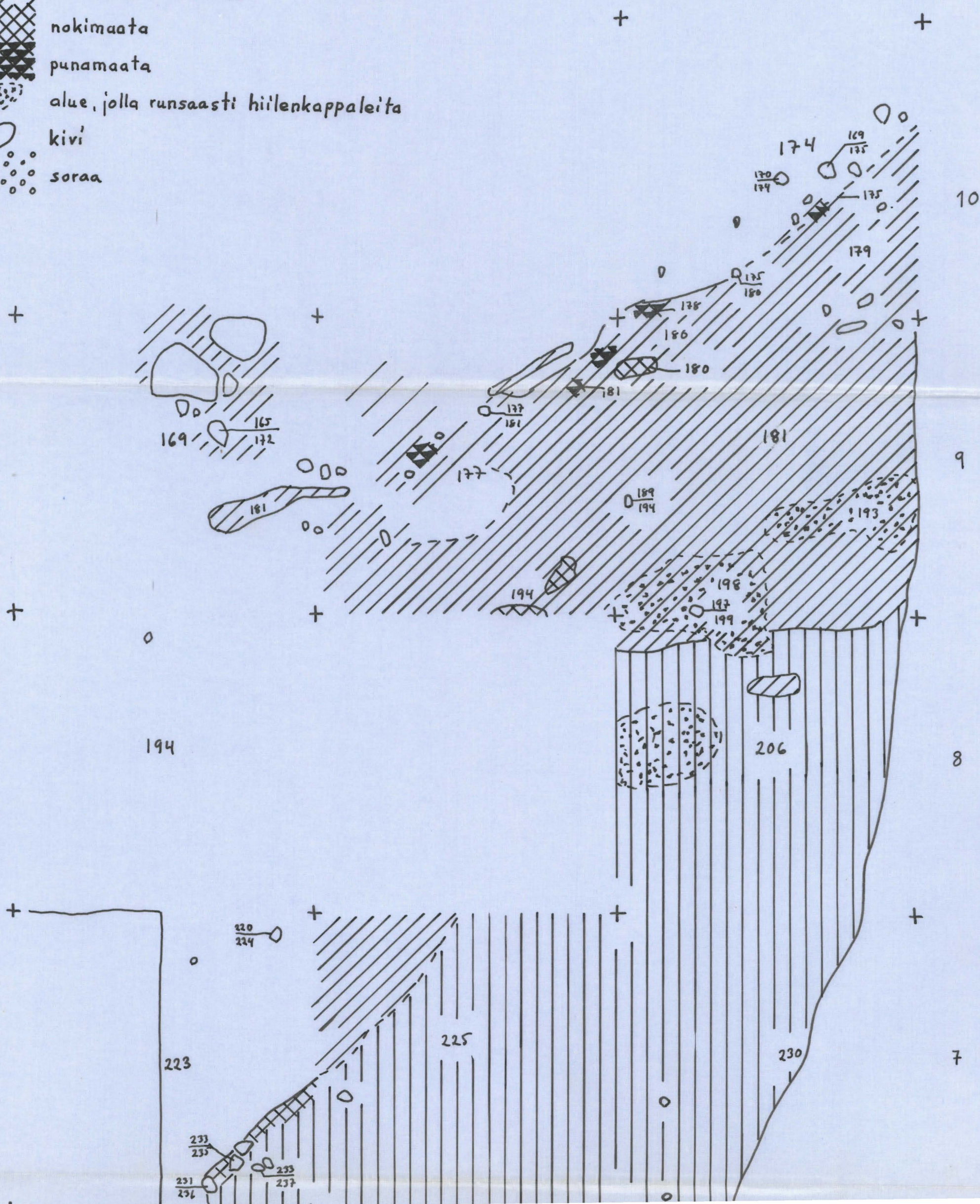

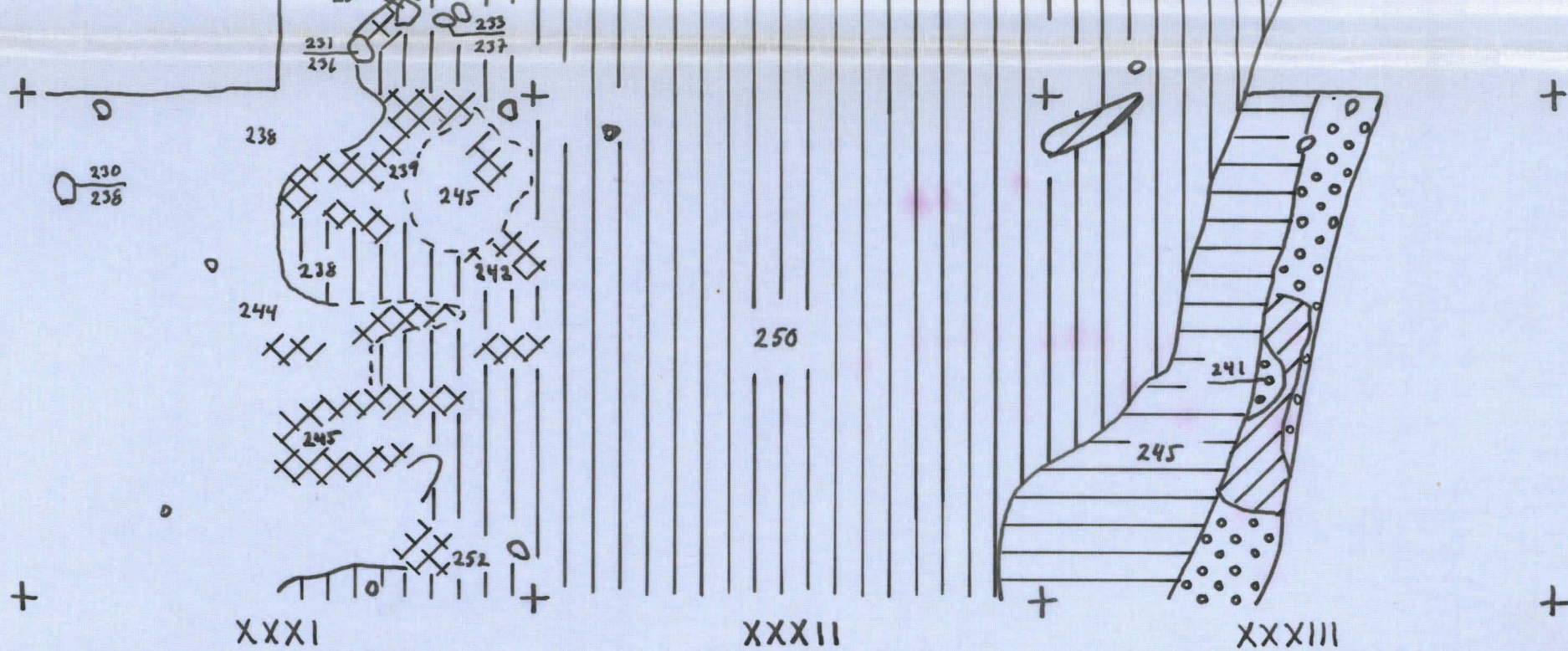
Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä" 7)
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.
kertomuksen liite n:o 6

- multaa
- tummaa hiekkaa
- tummahkoa hiekkaa
- nokimaata
- punamaata
- alue, jolla runsaasti hiilenkappaleita
- kivi
- soraa

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto

P. Sarvas 1961

Ruutujen XXX

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 7a

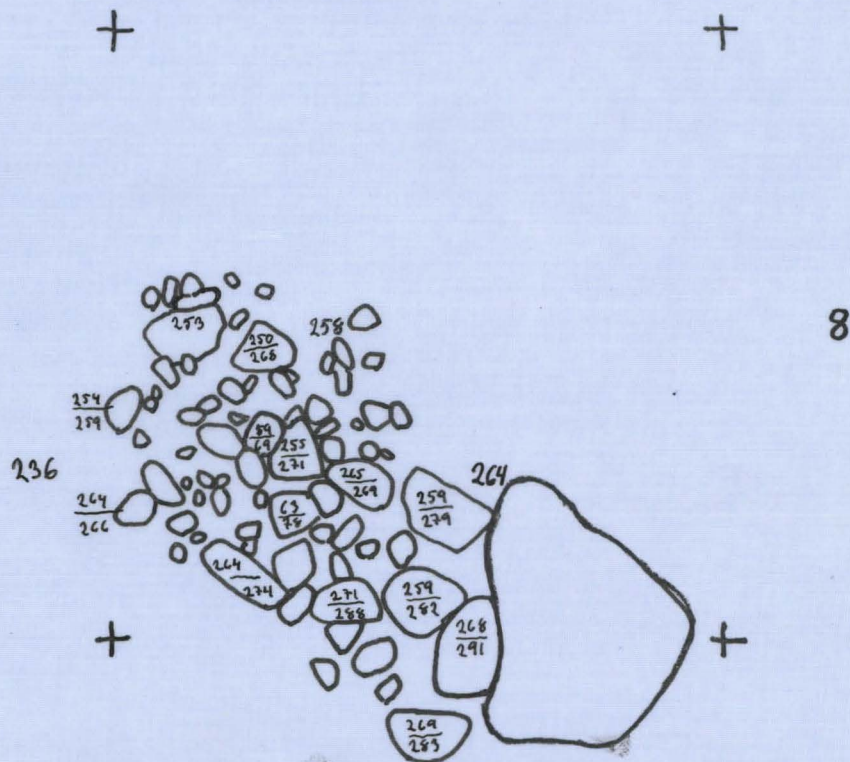
XXX III

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

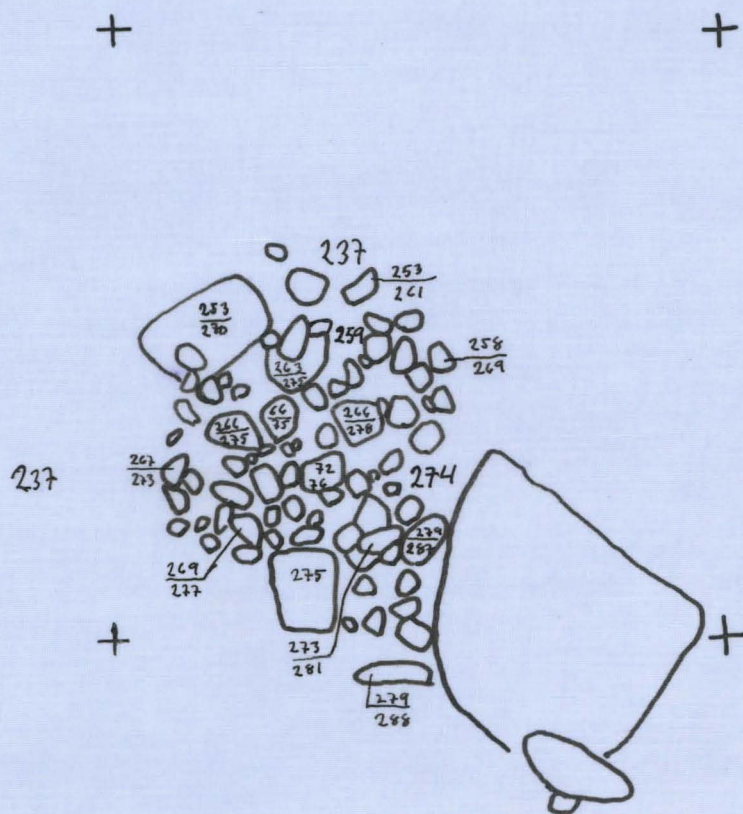
kertomuksen liite n:o 7b

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

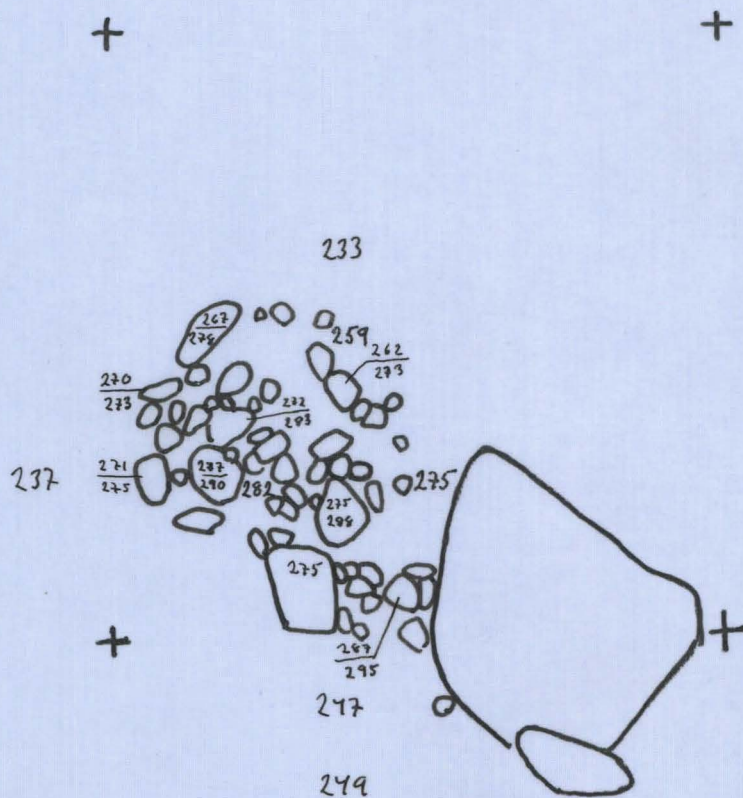
kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.
kertomuksen liite n:o 7c

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

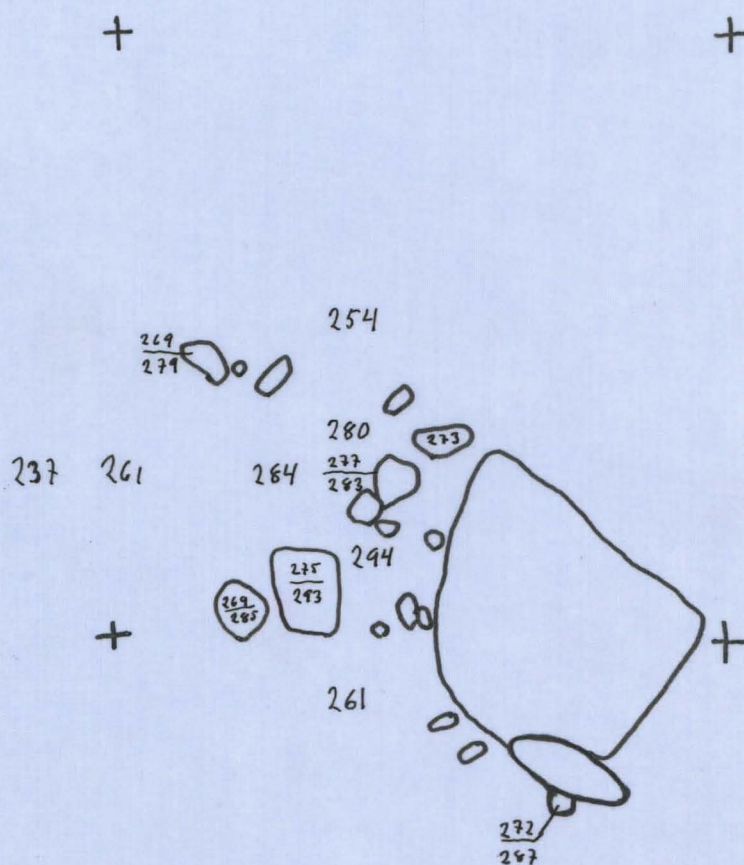
kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.
kertomuksen liite n:o 7d

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51m ymp.
kertomuksen liite n:o 7e

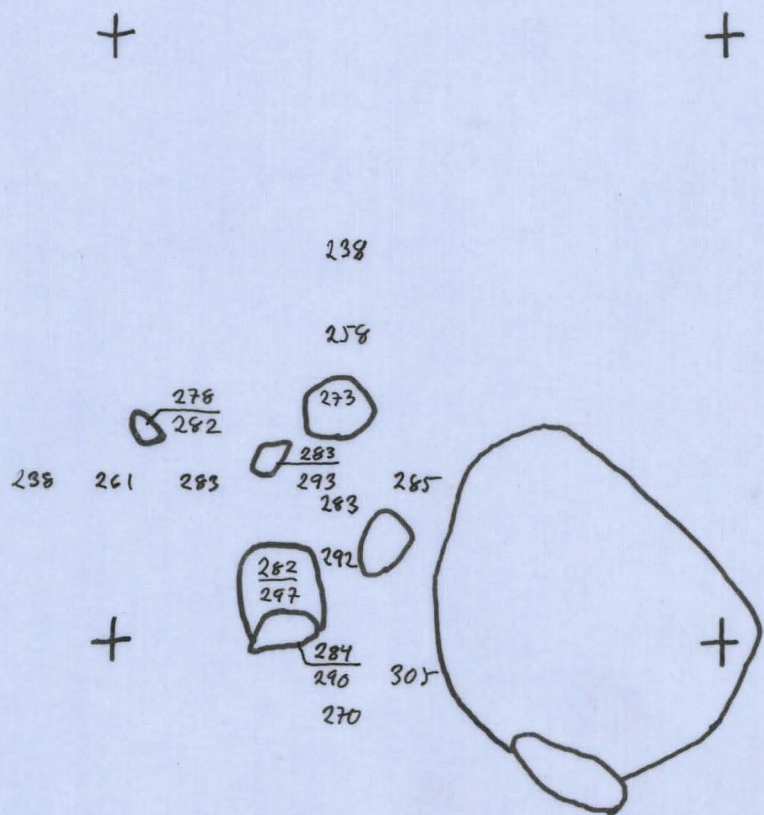

8

Rovaniemi' Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

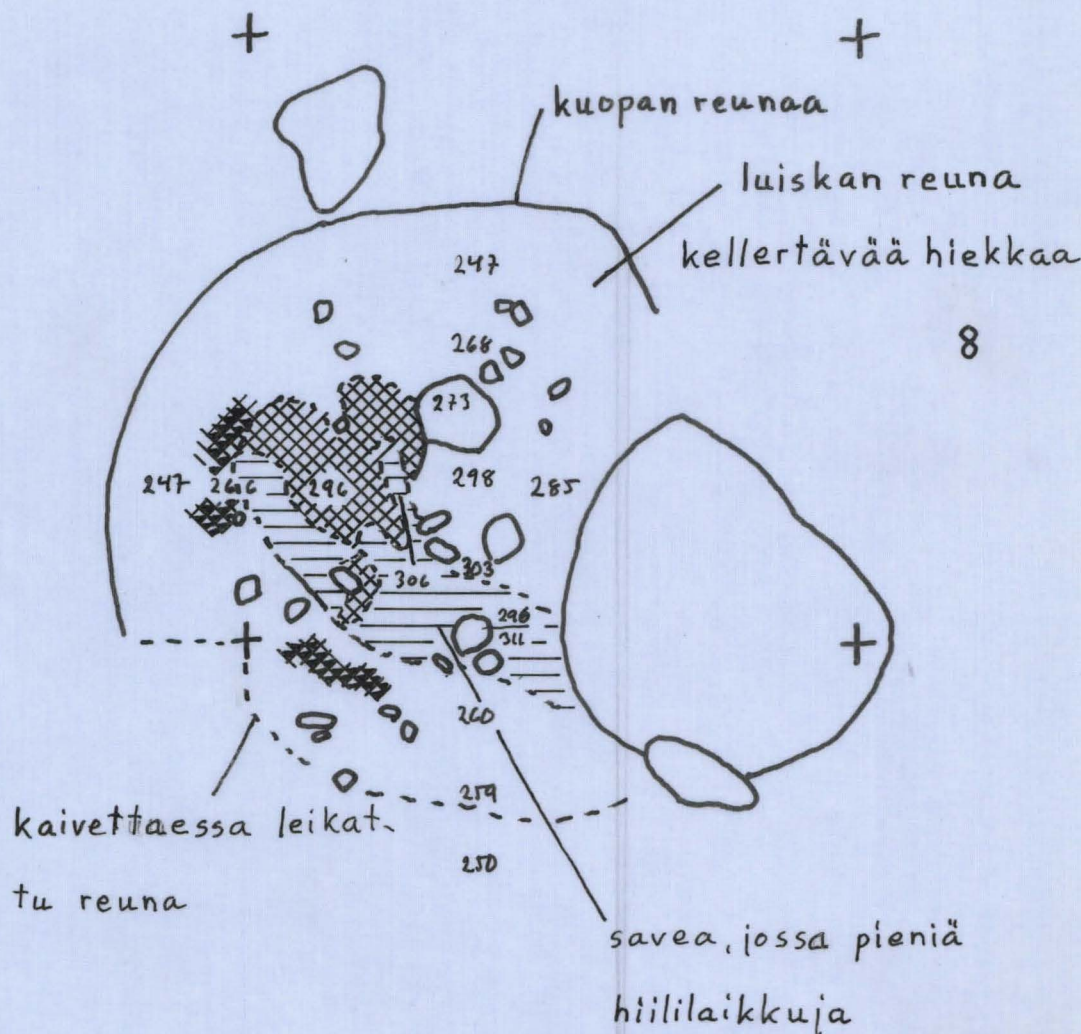
kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.
kertomuksen liite n:o 9a

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.
kertomuksen liite n:o 9b

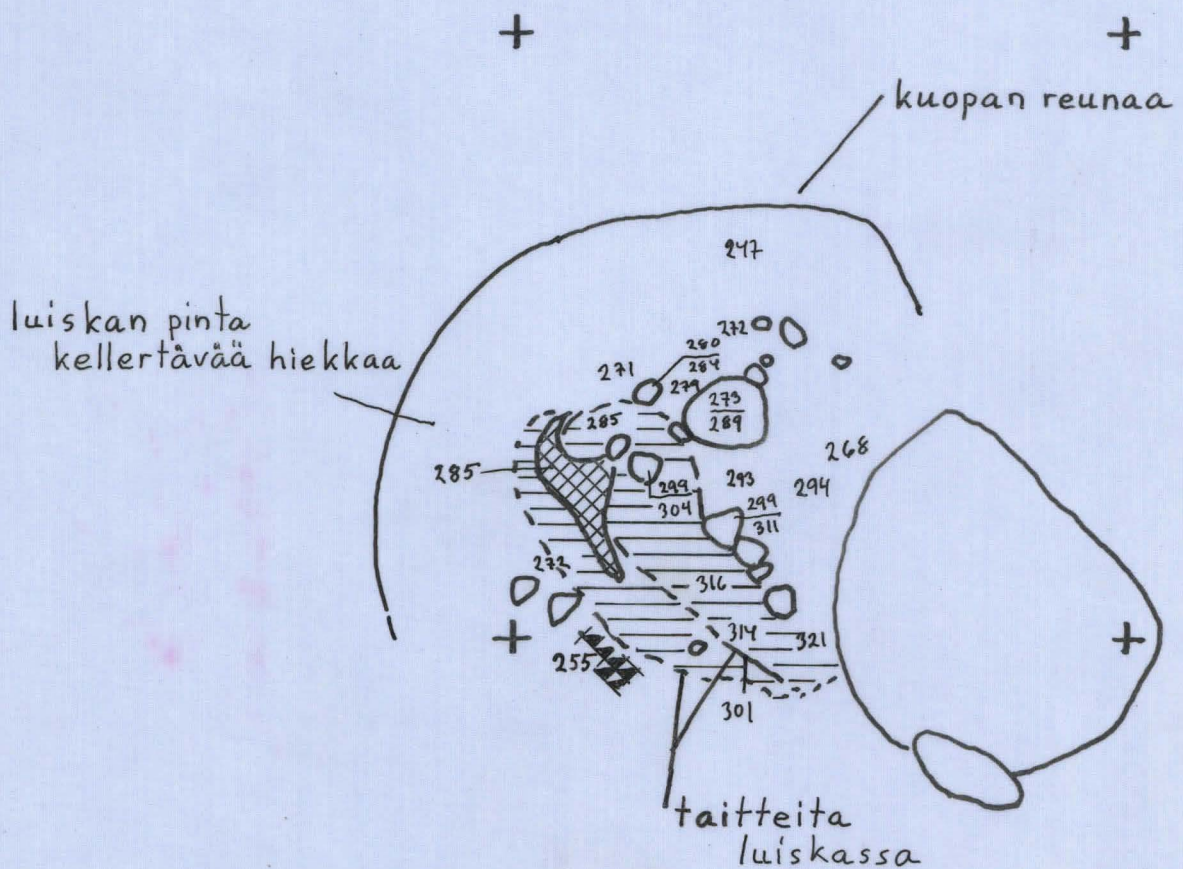

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 9c

8

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7)

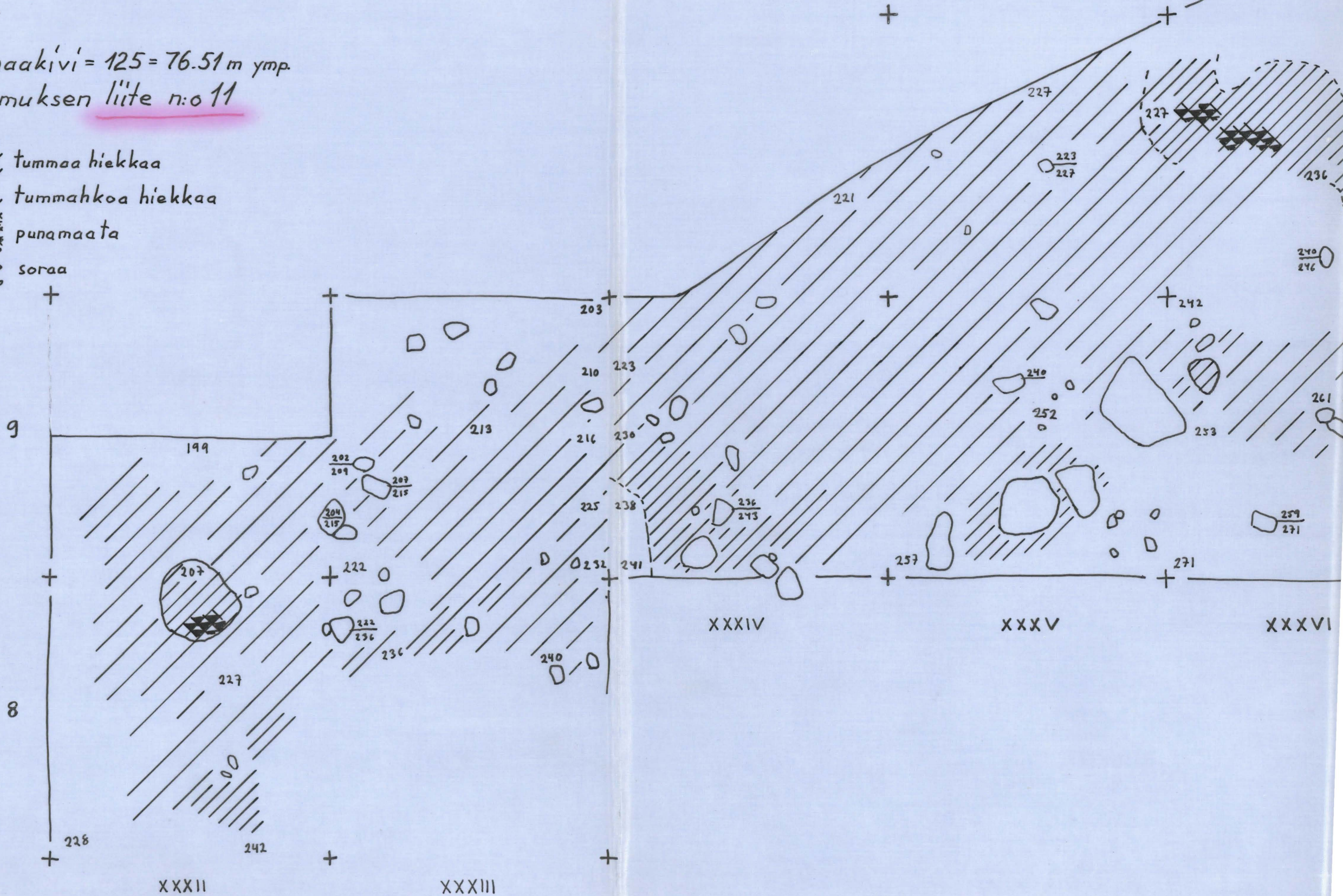
P. Sarvas 1961

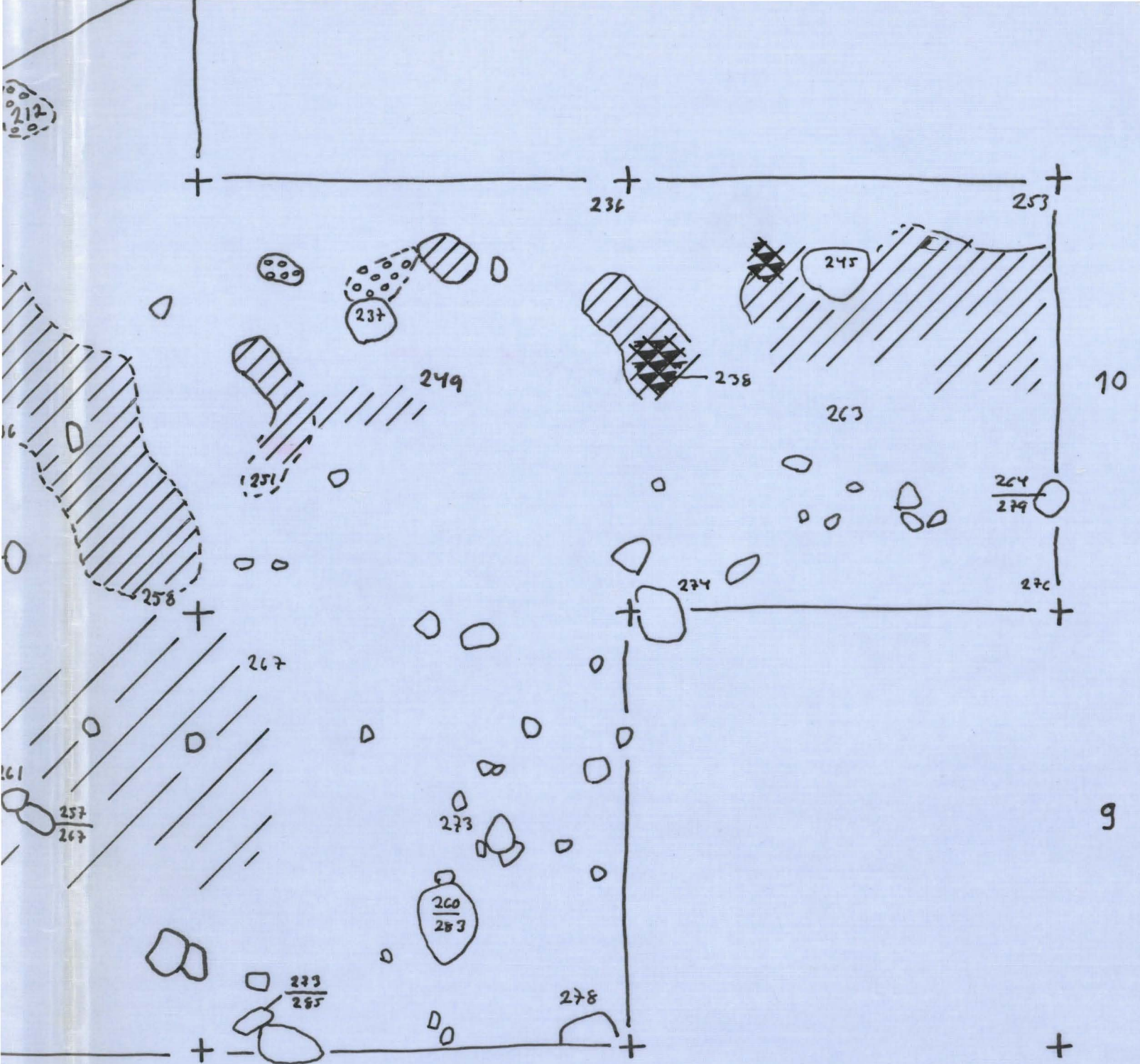
1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 11

- tummaa hiekkaa
- tummahkoa hiekkaa
- punamaata
- soraa

VI

XXXVII

XXXVIII

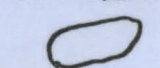
Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7)

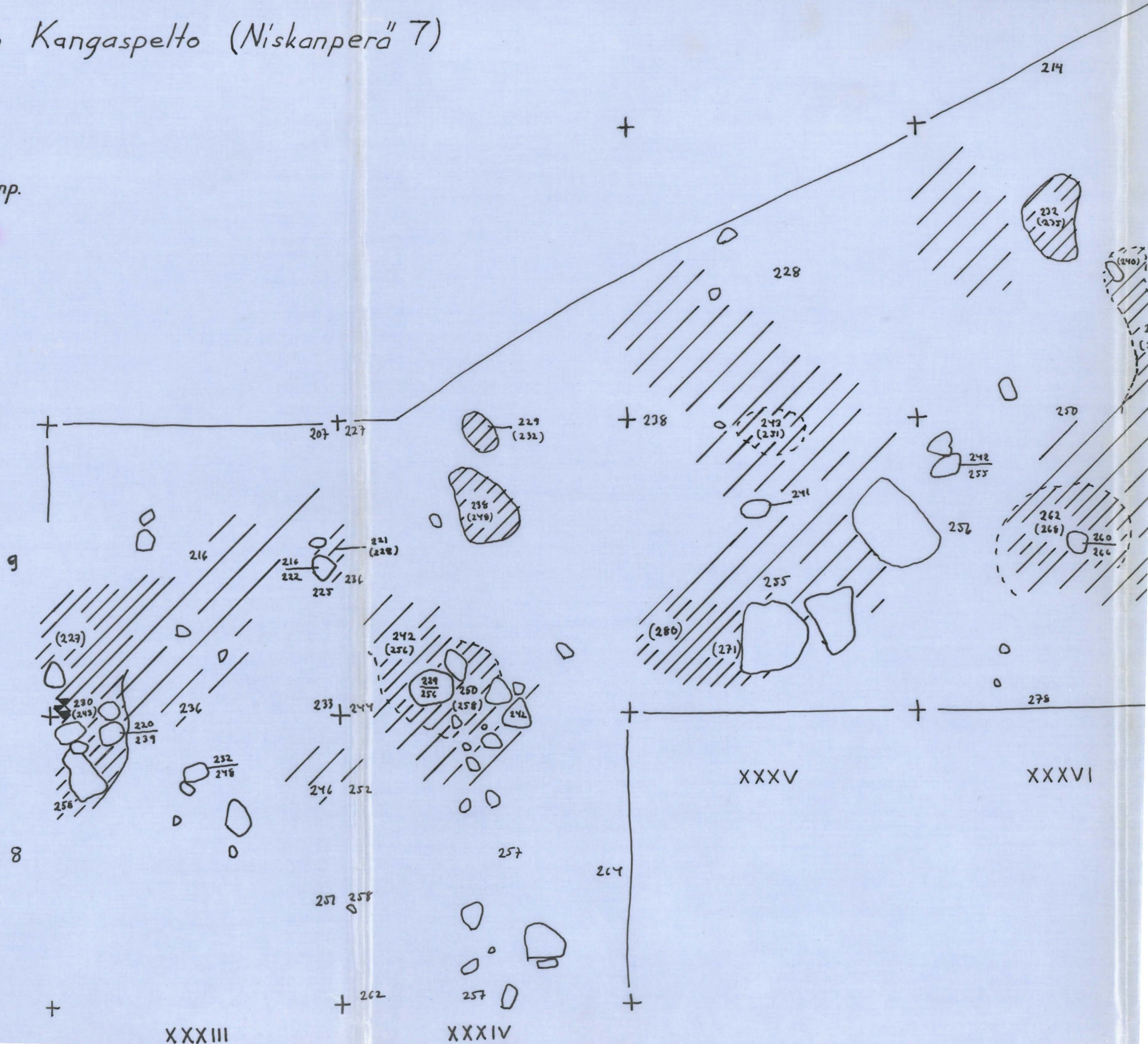
P. Sarvas 1961

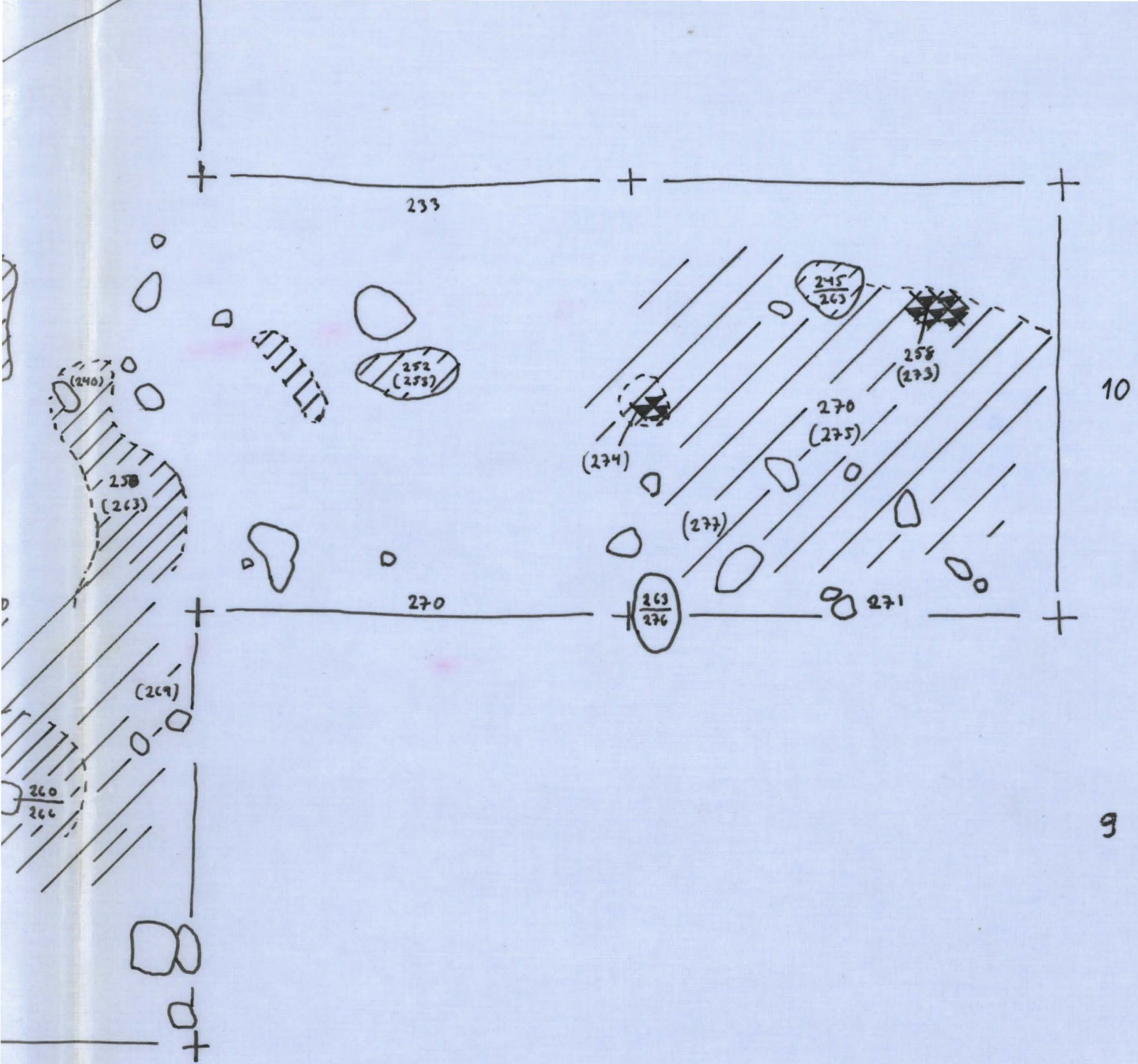
1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 12

- tummaa hiekkaa
- tummahkoa hiekkaa
- punomaata
- kivi

XXXVII

XXXVIII

VI

10

9

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7)

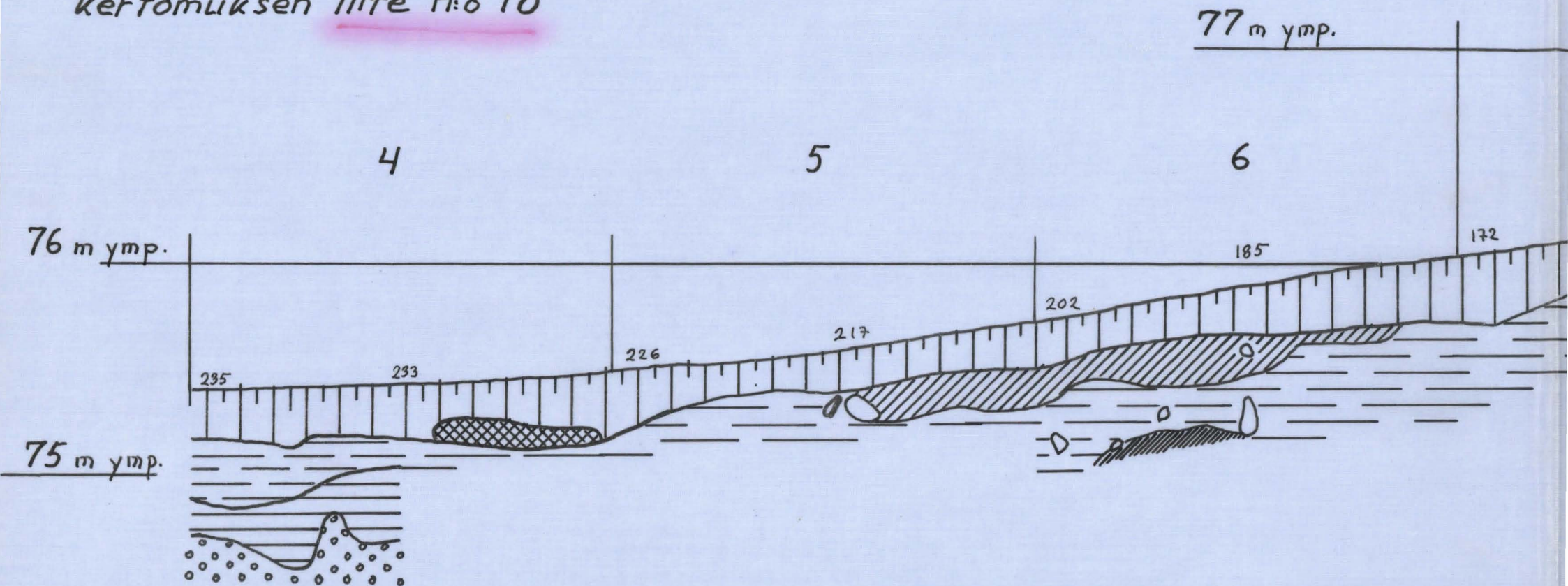
P. Sarvas 1961.

Ruutujen XXX:4-17 W-seinän profiili (A-B)

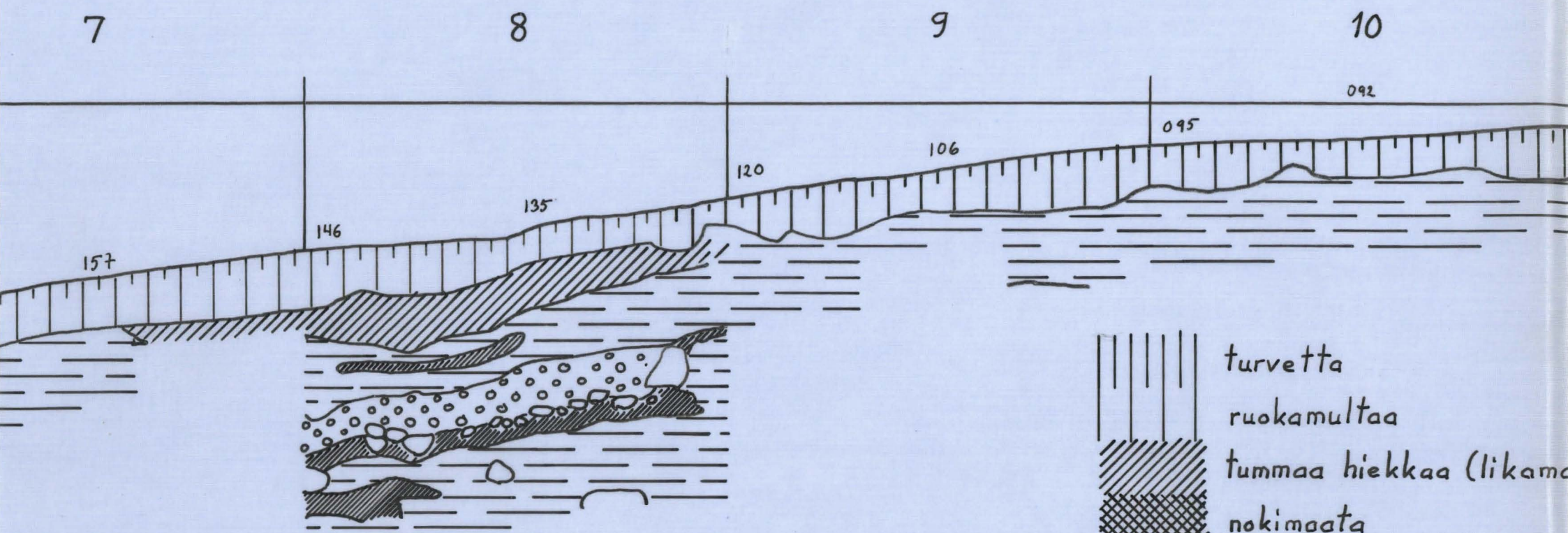
1:25

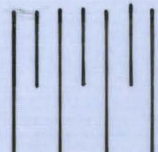

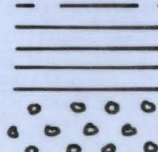

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 18

78 m ymp.

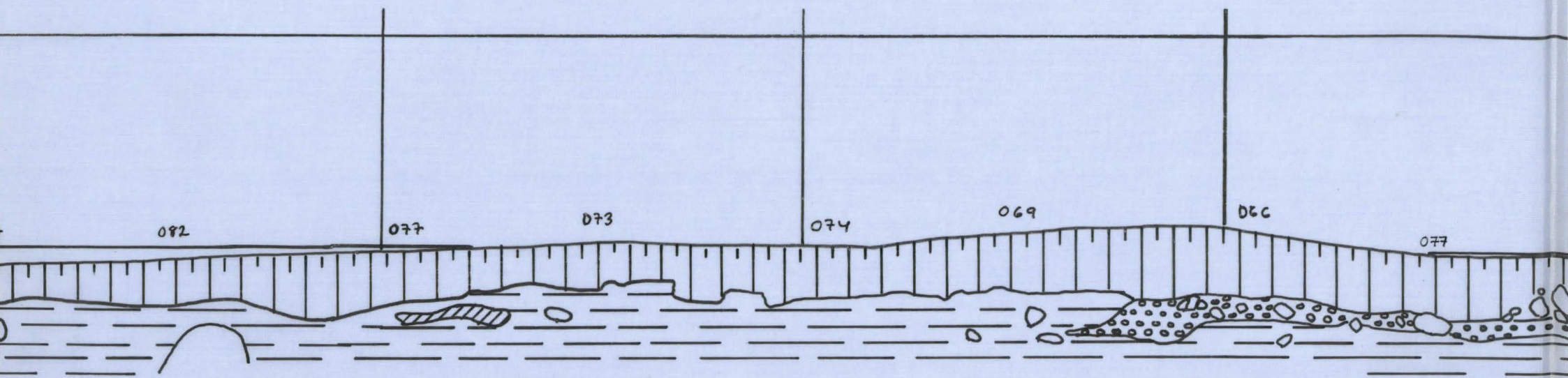
- turvetta
- ruokamultaa
- tummaa hiekkaa (likamaa)
- nokimoata
- ruostemaata
- hiesua
- savea
- savea
- soraa
- kivi

11

12

13

14

a)

15

78 m ymp.

16

17

77 m ymp.

078

081

094

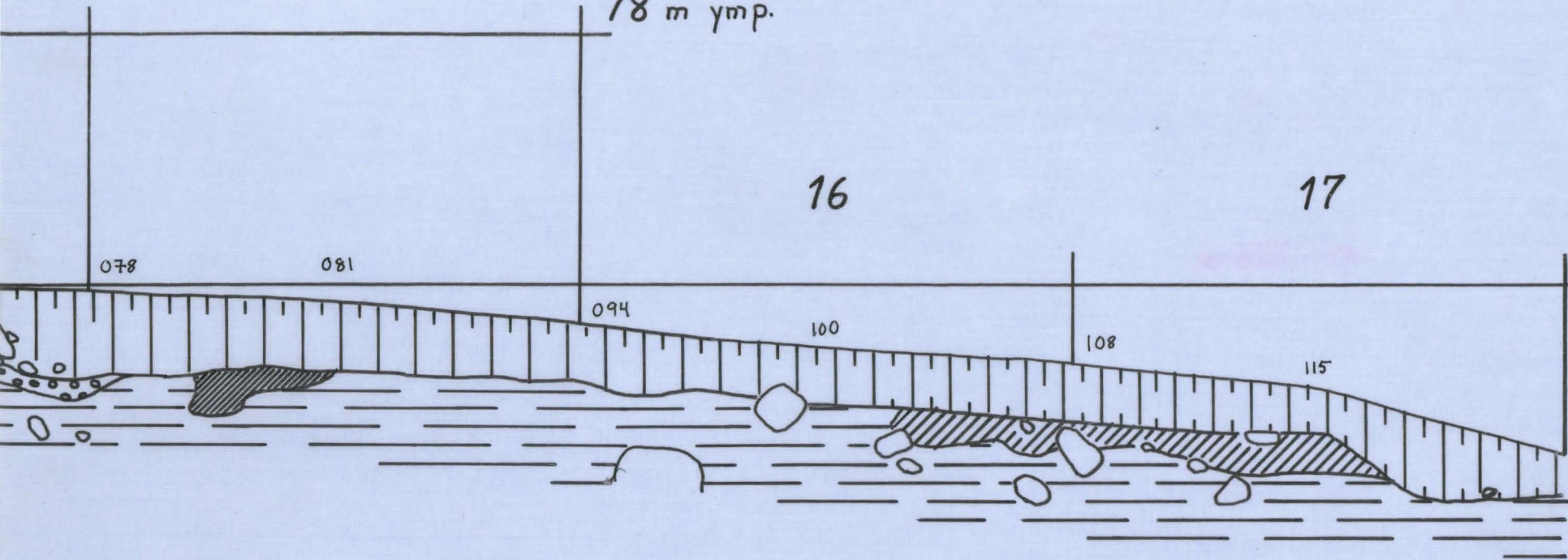
100

108

115

142

76 m ymp.

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto (Niskanperä 7)

P. Sarvas 1961

Ruutujen XXX-XXXVIII:12 N-seinän profiili

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 19

XXX

XXXI

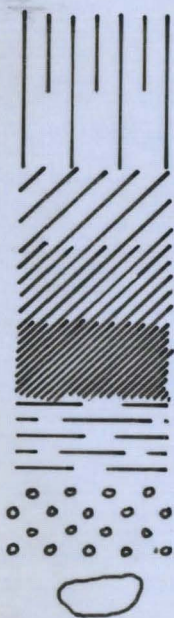
76.50 m ymp

084

087

092

093

turveta

ruokamultaa

tummahkoa hiekkaa

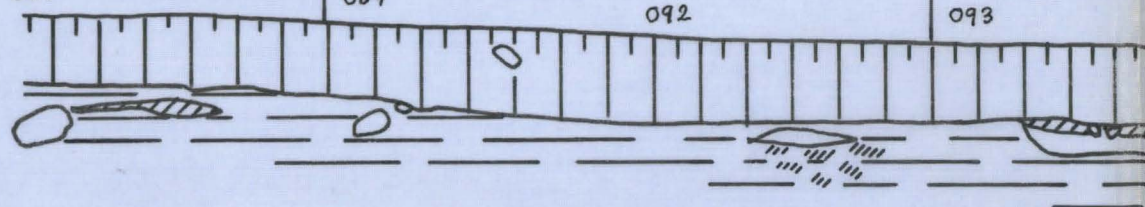
tummaa hiekkaa

ruostemaata

hiesua

soraa

kivi

XXXII

XXXIII

77.50 m ymp.

094

105

108

114

XXXIV

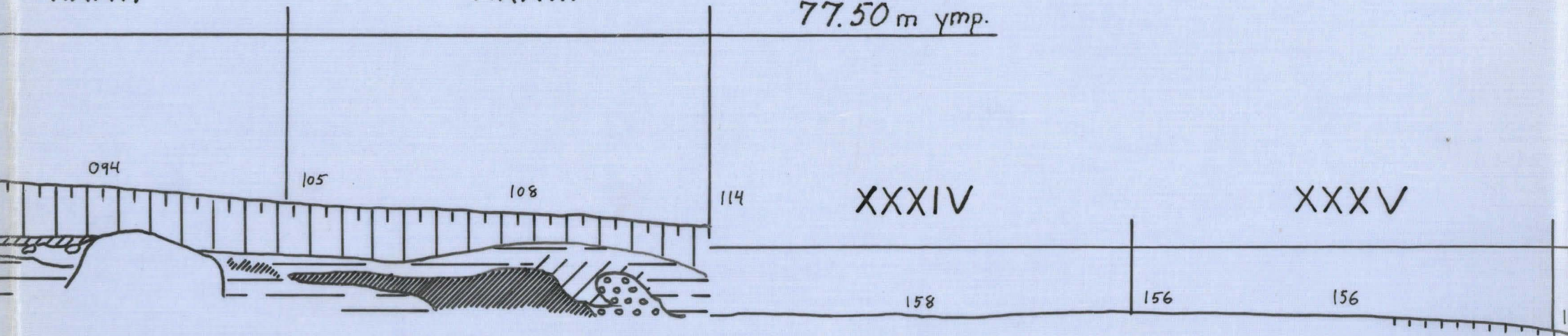
XXXV

158

156

156

Niskanperän vanha tie

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

76.50 m ymp.

179

186

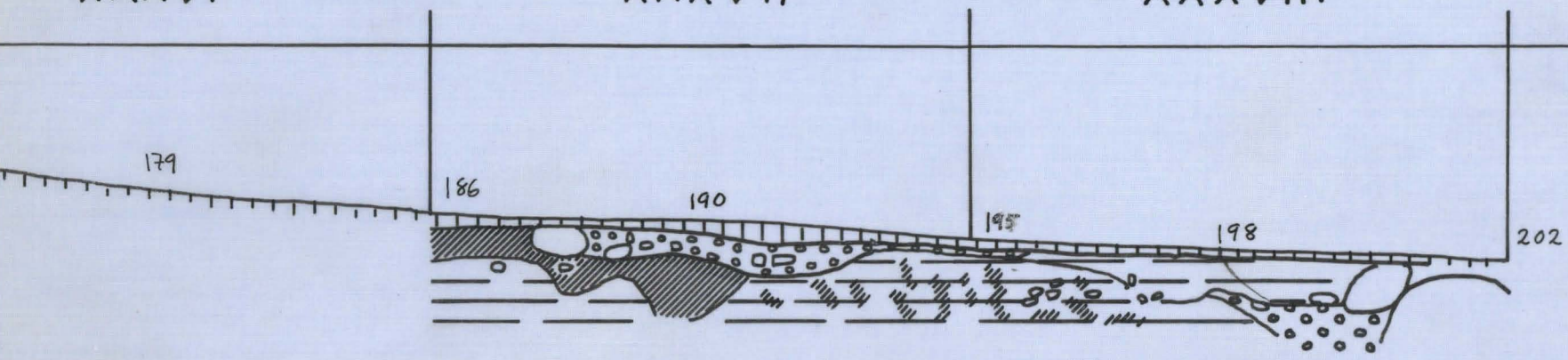
190

195

198

202

75.50 m ymp.

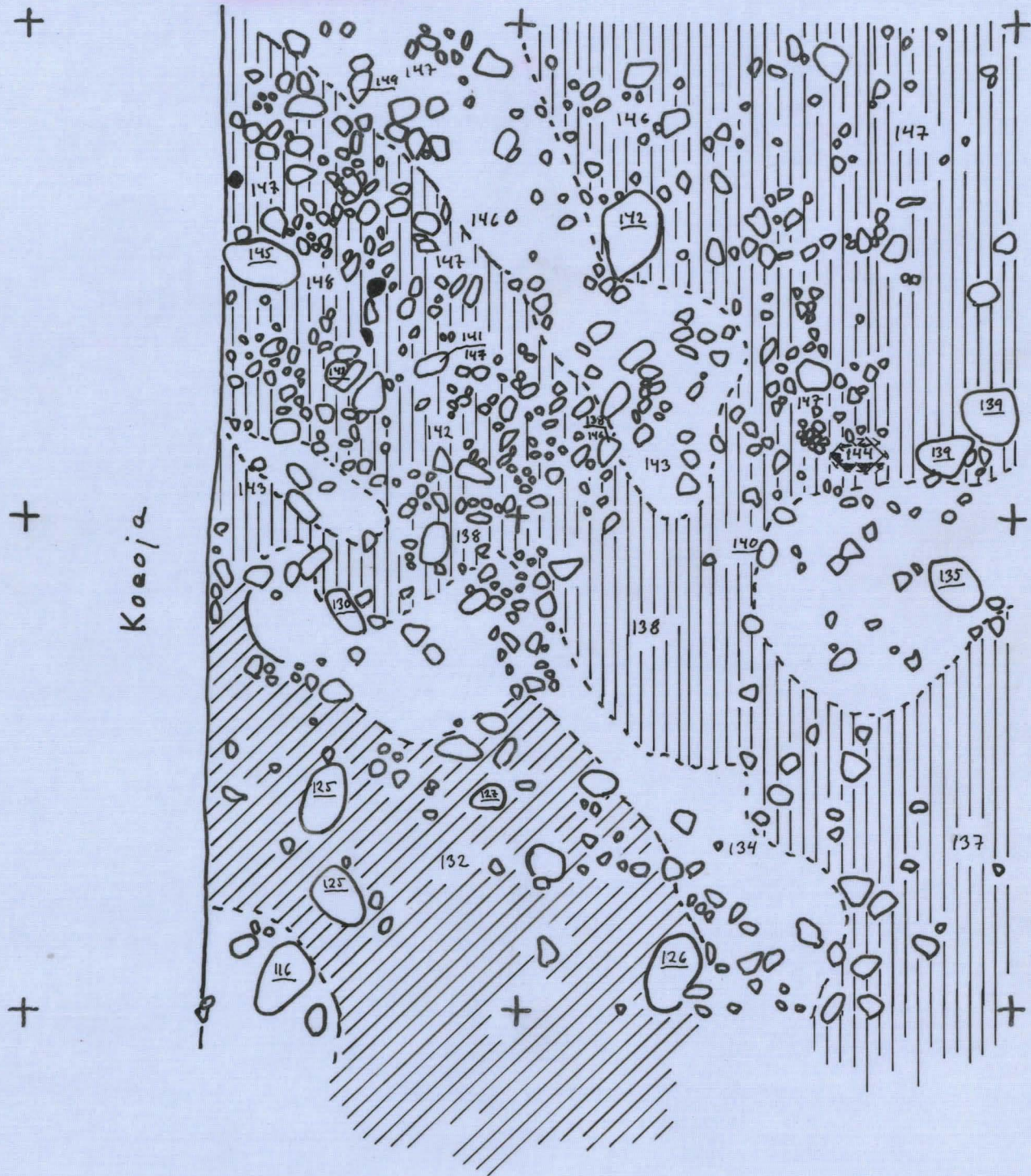

Rovaniemi' Ala-Korkalo Kangaspelto
 P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 13

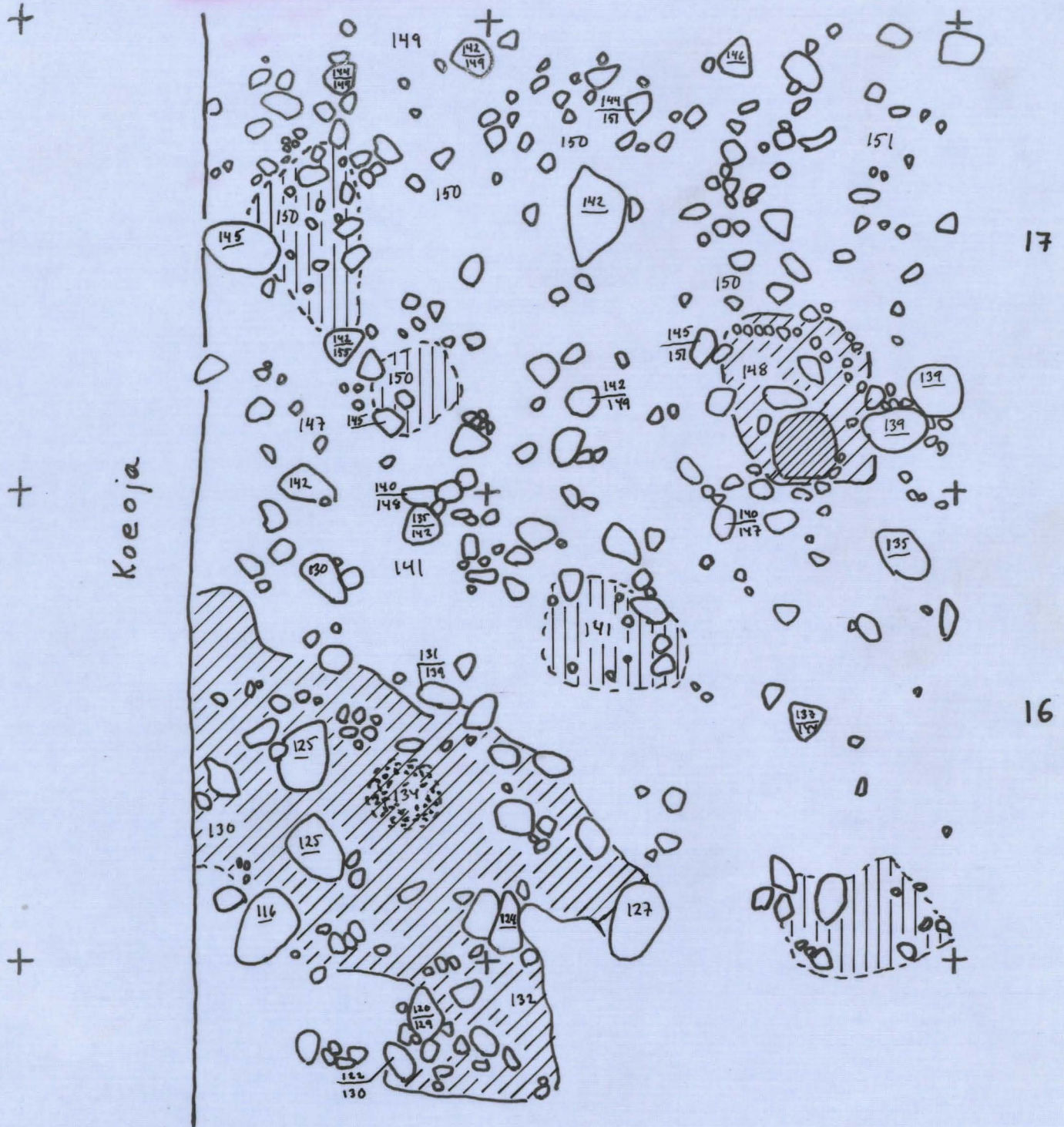
<p>XXX
 ruokamalla alainen
 turvekerros
 tummaa hiekkaa</p> | <p>XXXI
 punamaata
 kivi</p> | <p>● kvartsi</p> |
|---|--|------------------|

Rovaniemi' Ala-Korkalo Kangaspelto
 P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 14

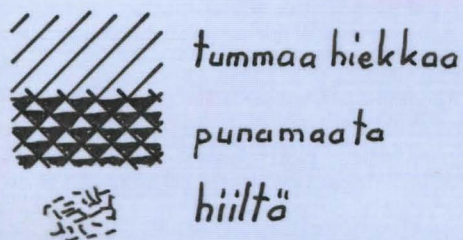
XXX
 ruokamullan alainen turvekerros
 tummaa hiekkoa

XXXI
 erittäin tummaa hiekkoa
 hiiltä

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.
kertomuksen liite n:o 15

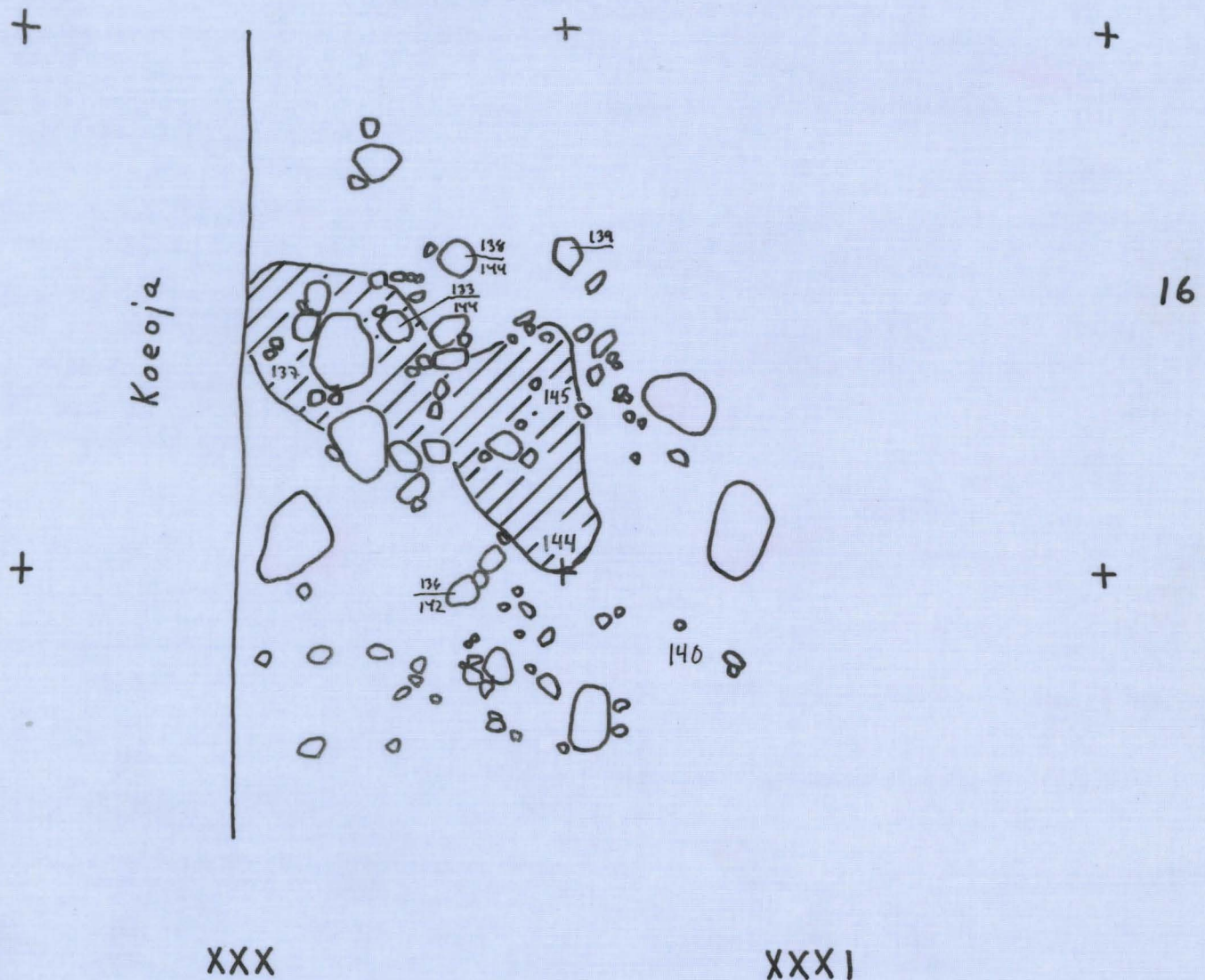
Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

kp=maakivi' = 125 = 76.51 m ymp.

kertomuksen liite n:o 16

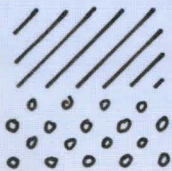
////// tummaa hiekkää

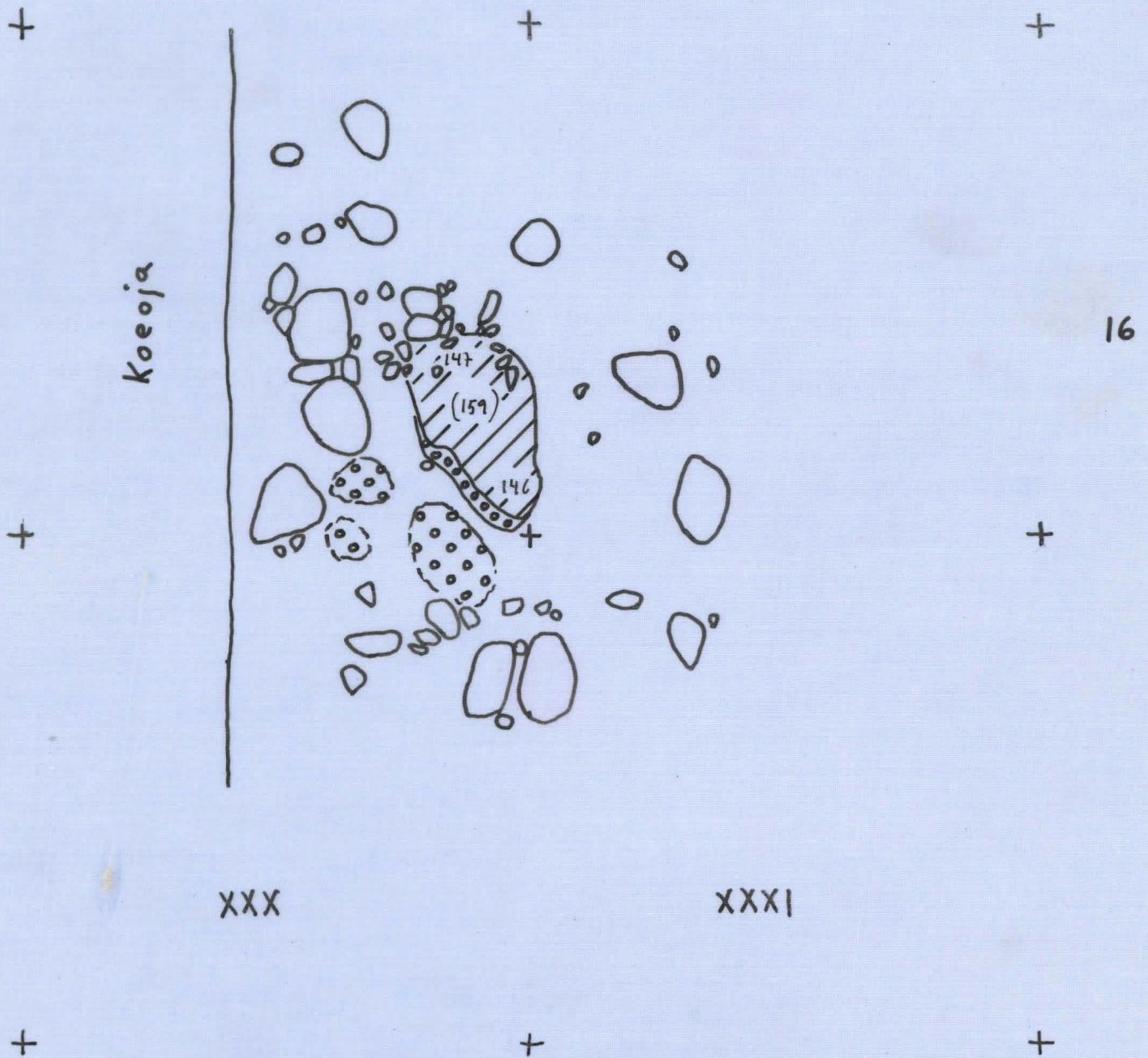

Rovaniemi Ala-Korkalo Kangaspelto
P. Sarvas 1961

1:25

kp = maakivi = 125 = 76.51 m ymp.
kertomuksen liite n:o 17

 tummaa hiekkaa
sora

Rovaniemi, Alakorkalo
Kangaspelto LIITE 20

F 25799

KANGASPELLON (NISKANPERÄ 7) KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA KEMIJOEN LÄNSIRANNALLA. KUVATTU ETELÄSTÄ NISKALAN TALON PIHALTA; ETUALALLA OIKEALLA ON NISKANPERÄ 1 KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA.

F 25800

ASUINPAIKKA KUVATTUNA ITÄKAAKOSTA.

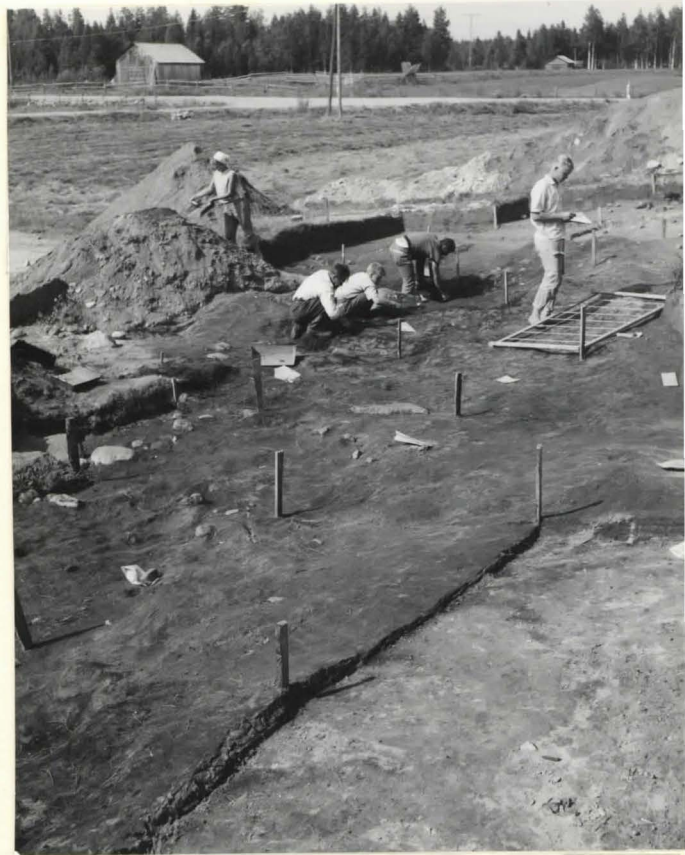
F 25801

KANGASPELLON TILAN PELTOA RAKENNUSTEN LÄNSIPUOLELLA; PELLOSTA ON LÖYDETTY KIVIKAUDEN IRTOLÖYTÖJÄ.

F 25802

KAIVAUS ALKUVAIHEESSAAN.

F. 25803

KAIVAUKSESSA ESILLE TULLUT LAAJA HIILI- JA NOKI-MAA-ALUE. KUVA KOILLISESTA.

F 25804

KAIVAUSTA LAAJENNETTAESSA JOUDUTTIIN KATKAISEMAAN NISKANPERÄN VANHA KYLÄ-TIE.

Rovaniemi, Alakorkalo
Kangaspelto LIITE 22

F 25805

KIVEYS RUUDUSSA XXXIII:8.
VRT. KARTTALIITE 7.

F 25806

VRT. KARTTALIITE 7c.

F 25807

VRT. KARTTALIITE 7d.

Roveniemi, Alakorkalo

Kangaspelto

LIITE 23

F 25808

KIVEYS RUUDUSSA XXXIII: 8.
VRT. KARTTALIITE 7e.

F 25809

VRT. KARTTALIITTEET 9a-9b.

F 25810

KIVEYS RUUDUSSA XXXI/XXXII: 7.
POHJA NÄKYVILLÄ. VRT. KART-
TALIITE 7.